

UZTEST

2025/3

**ILMIY
SINOV VA SIFAT
NAZORATI**

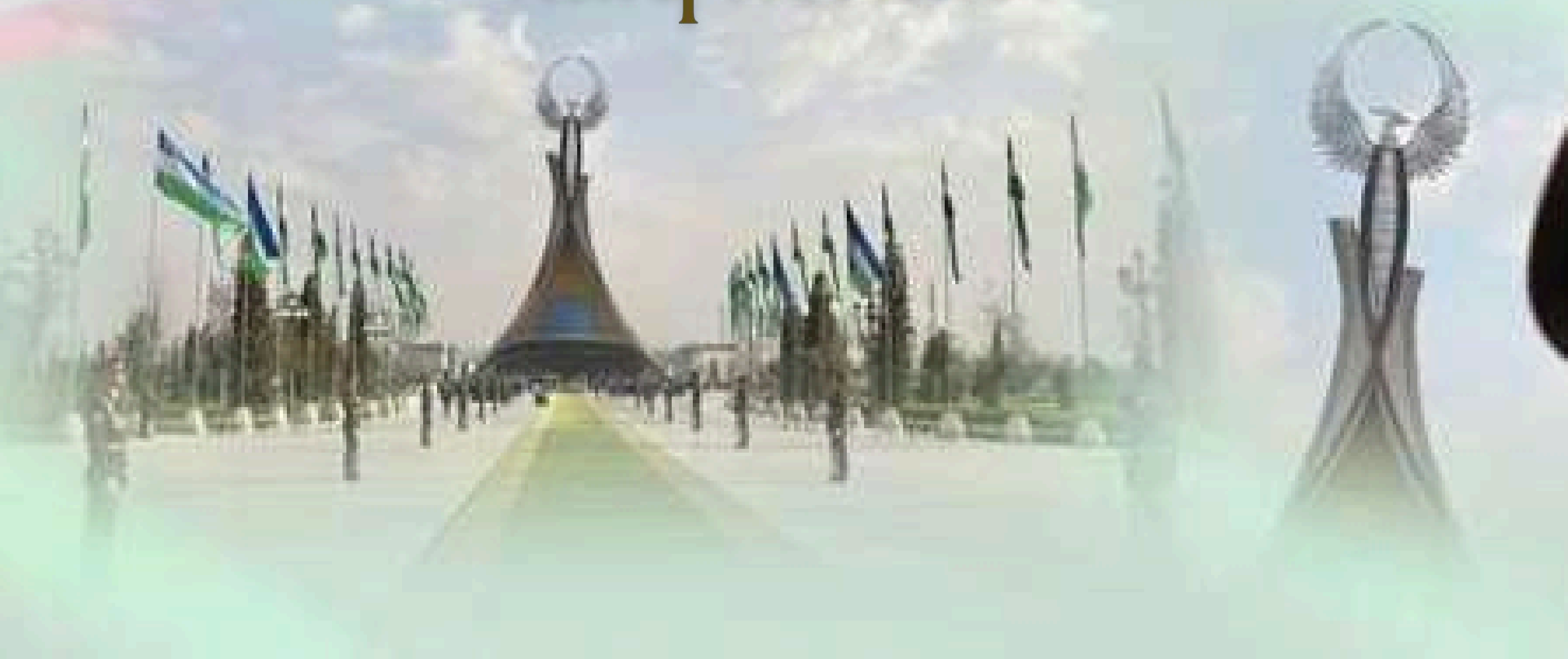
Ilmiy-texnik
jurnali

Научно-технический
журнал

Scientific-technical
journal

*Mustaqilligimizning
34 yilligi muborak
bo'lsin !!!*

Vatan uchun, millat uchun,
xalq uchun !

Tahrir kengashi raisi :

Jumanazarov Akmal Ruzikulovich,
texnika fanlari bo'yicha falsafa fanlari doktori
(PhD)

Bosh muharrir:

Madumarov Farrux Tolibjonovich

Tahrir kengashi a'zolari:

- **Abduvaliyev Abduqahhor Abdulhayevich,** texnika fanlari doktori
- **Axmedov Barot Mahmudovich,** texnika fanlari doktori
- **Asqarov Asqarali Qahramonovich**
- **Dodoyev Alisher Rozikovich**
- **Gaziyev Gayratjon Alimjanovich,** texnika fanlari bo'yicha falsafa fanlari doktori (PhD)
- **Ibragimov Abdumalik Azizovich,** texnika fanlari bo'yicha falsafa fanlari doktori (PhD)
- **Karimov Abduxamid Utkurovich,** texnika fanlari doktori
- **Kuvatov Dilshod G'ofir o'g'li,** texnika fanlari bo'yicha falsafa fanlari doktori (PhD)
- **Mahmudov Xikmat Maxamatovich,** fizika-matematika fanlari doktori
- **Mamadaliyeva Noibaxon Saydaminovna,** filiologiya fanlari doktori, professor
- **Qodirova Xamidaxon Nurmuxamadovna,** pedagogika fanlari bo'yicha falsafa fanlari doktori (PhD)
- **To'rayev Shavkat Abduqayumovich,** texnika fanlari nomzodi
- **Tohirov Odiljon Zoxidjonovich**
- **Xayriddinov Muzaffar Xamidovich**
- **Xojiyev Elshod Yoqub o'g'li,** iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa fanlari doktori (PhD)
- **Yakubjonov Abbos Toxirovich**

Nashr O'zbekiston Respublikasi
Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar
Agentligi tomonidan 2025-yil 20-fevral
629849 raqami bilan ro'yxatga olingan.

ISSN 3060-5539

Bosishga ruxsat etildi 2025-yil, 28-avgust
Bichimi 60×90 1/8

Hajmi: 0.25 bosma taboq

MUNDARIJA

Xayridinov Muzaffar Xamidovich

Xalqaro muvofiqlikni baholash amaliyoti..... 3

Saidov Sunnatilla Xabibullayevich

Jarayonlarni tartibga solish va ish samaradorligini
oshirishning yangicha tizimi..... 7

**Хайридинов Музаффар Хамидович,
Якубжонов Аббос Тохилович**

Деятельность и перспективы национального
органа по стандартизации афганистана (ANSA). 10

Xamdamov Furqat Shuxratovich

Viloyat sanoat korxonalarida xalqaro sifat
menejmenti tizimlarini joriy etish va
sertifikatlashtirish tajribasi (Surxondaryo viloyati
misolida)..... 14

Alimov Shuhratjon Turayevich

Korrupsiyaga qarshi kurash: xorij tajribasi
O'zbekiston uchun qay darajada muhim?..... 18

Hurmatli soha mutaxassislari, aziz hamkasblar!

Barchangizni O‘zbekiston Respublikasi mustaqilligining 34 yilligi munosabati bilan chin qalbimdan tabriklayman!

Mustaqillik – xalqimizning eng ulug‘ ne‘mati, milliy g‘ururimiz va kelajak avlodlar uchun mustahkam tayanchdir. Har yili yurtimiz bayramona kayfiyatda ushbu tarixiy sanani nishonlar ekan, biz erishgan yutuqlarimizni yana bir bor qadrlab, oldimizda turgan yangi marralar sari dadil qadam tashlaymiz. Bu yilgi bayramimizning bosh shiori – “Vatan uchun, millat uchun, xalq uchun” – bizning har bir ishimizga, fidoyiligimizga, mas’uliyatimizga kuch va ilhom bag‘ishlaydi. Texnik jihatdan tartibga solish, standartlashtirish, sertifikatlashtirish va sifat nazorati sohasida Siz aziz mutaxassislarning mehnati mamlakatimiz taraqqiyotiga, xalqimiz farovonligi va xavfsizligiga beqiyos hissa qo‘shmoqda.

O‘zbekiston texnik jihatdan tartibga solish agentligi jamoasi sifatida biz xalqaro talablar darajasida ishonchli tizimni shakllantirish, zamonaviy standartlarni joriy etish, ishlab chiqaruvchilar va iste‘molchilar manfaatlarini himoya qilish yo‘lida birgalikda mehnat qilmoqdamiz. Bu borada Sizlarning bilim va tajribangiz, fidokorona xizmatlaringiz bizning eng katta boyligimizdir.

Mustaqillik bayrami barchamizga yangi g‘alabalar, yurtimiz ravnaqi yo‘lida hamjihatlik va bardavom muvaffaqiyatlar olib kelsin!

Barchangizga sog‘liq, oilaviy baxt, sermahsul mehnat va ulkan zafarlar tilayman.

Bayramingiz muborak, aziz hamkasblar!

Hurmat bilan,

Akmal Jumanazarov

O‘zbekiston texnik jihatdan tartibga solish agentligi direktori

UZTEST

*“O‘zbekiston ilmiy-sinov va sifat nazorati
markazi” davlat muassasasi*

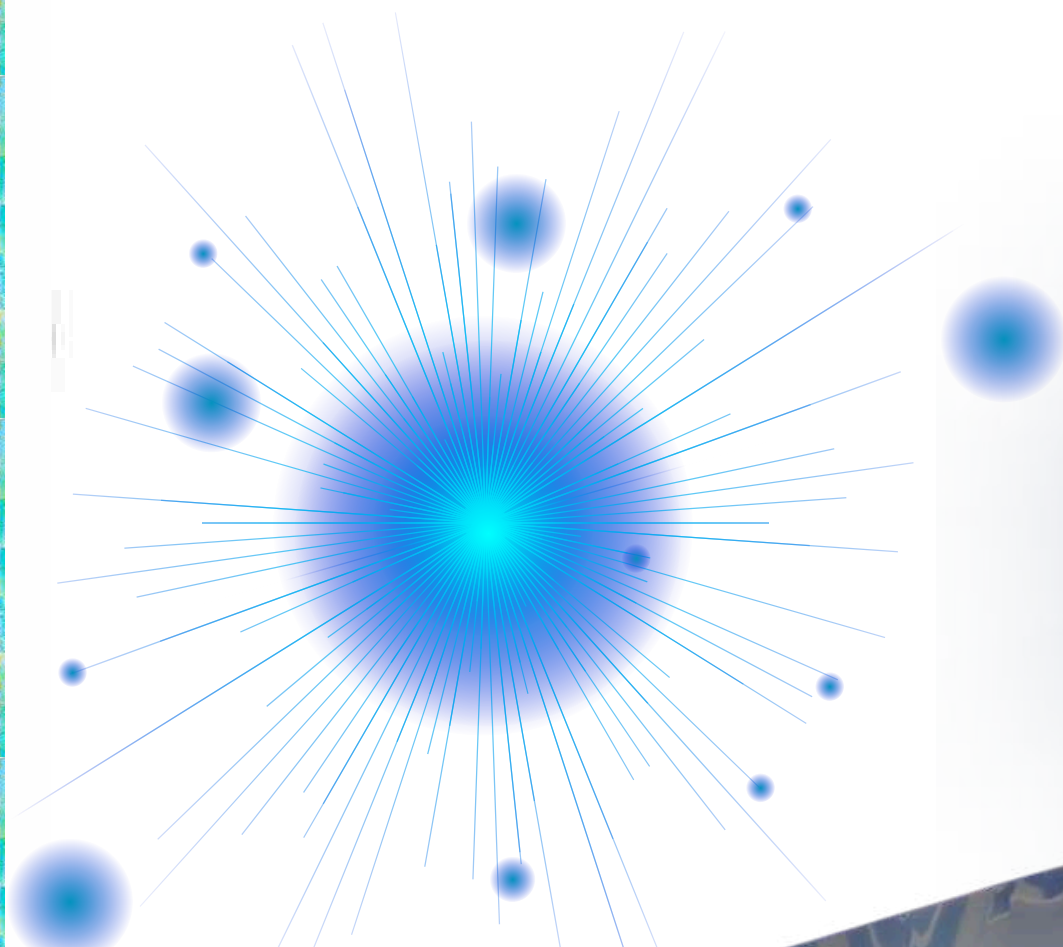
HURMATLI YURTDOSHLAR!

Barchangizni O‘zbekiston Respublikasi mustaqilligining
34 yilligi munosabati bilan “O‘zbekiston ilmiy-sinov va sifat
nazorati markazi” davlat muassasasi jamoasi nomidan samimiy
muborakbod etamiz!

Mustaqillik bizga ulkan imkoniyatlar eshigini ochib, xalqimizga erkin va
munosib hayot, farovon kelajak barpo etish yo‘lida mustahkam tayanch
bo‘lib kelmoqda. Har birimiz qalbimizda shu ne‘matning qadriga yetib,
uni yanada mustahkamlashga mas‘ul ekanimizdan faxrlanamiz.

Mustaqilligimiz abadiy bo‘lsin, yurtimiz tinchligi va
ravnaqi bardavom bo‘lsin! Bayram barchamizga yangi
umidlar, baxtiyor kunlar va yorqin kelajak olib kelsin!

BAYRAMINGIZ MUBORAK, AZIZ YURTDOSHLAR!

XALQARO MUVOFIQLIKNI BAHOLASH AMALIYOTI

Xayridinov Muzaffar Xamidovich

“UzTest” DM OAV, jamoatchilik bilan ishlash va ma’naviy-ma’rifiy ishlar
hamda markaz imidjini rivojlantirish bo‘limi boshlig‘i

Annotatsiya

Mazkur maqolada muvofiqlikni baholash tizimlari, xususan, sertifikatlashtirish va akkreditatsiyaning xalqaro savdodagi o‘rni hamda ularning iste’molchilar ishonchini oshirishdagi ahamiyati yoritilgan. ISO, IEC, CASCO, IECEE, IQNET kabi xalqaro tashkilotlarning faoliyati tahlil qilinib, texnik to‘siqlarni kamaytirish va mahsulotlar xavfsizligi hamda sifatini ta’minlashdagi mexanizmlar ko‘rib chiqilgan. Shuningdek, O‘zbekistonning xalqaro tizimlarga qo‘shilishi va sertifikatlashtirish organlarining o‘zaro tan olinishi jarayoni bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: muvofiqlikni baholash, sertifikatlashtirish, akkreditatsiya, ISO va IEC, CASCO, xalqaro savdo, texnik to‘siqlar

Аннотация

В статье рассматриваются системы оценки соответствия, включая сертификацию и аккредитацию, их роль в международной торговле и значимость для повышения доверия потребителей. Анализируется деятельность международных организаций, таких как ISO, IEC, CASCO, IECEE и IQNET, а также механизмы снижения технических барьеров и обеспечения безопасности и качества продукции. Отдельное внимание уделено процессу присоединения Узбекистана к международным системам и взаимному признанию сертификатов.

Ключевые слова: оценка соответствия, сертификация, аккредитация, ISO и IEC, CASCO, международная торговля, технические барьеры

Annotation

This article explores conformity assessment systems, particularly certification and accreditation, and their role in international trade as well as in strengthening consumer trust. The activities of international organizations such as ISO, IEC, CASCO, IECEE, and IQNET are analyzed, highlighting mechanisms for reducing technical barriers and ensuring product safety and quality. Special emphasis is placed on Uzbekistan’s integration into international systems and the mutual recognition of certification bodies.

Keywords: conformity assessment, certification, accreditation, ISO and IEC, CASCO, international trade, technical barriers

Mahsulot va xizmatlarga ishonish har kimning farovonligi uchun muhimdir. Ushbu ishonchning ortishi ishlab chiqaruvchilarga bo'lgan ishonch bilan cheklanmaydi, huddi shu ishonchni baholash organlari, ya'ni sertifikatlashtirish xizmatlari bozoriga kirishga ruxsat bergan sertifikatlashtirish kompaniyalari va ularning akkreditatsiya qiluvchi tashkilotlari uyg'otishi kerak.

Muvofiqlikni baholash mexanizmlari va turlari (sertifikatlash va akkreditatsiya) hali ham xavfli va qalbaki mahsulotlarni yetkazib berishga qarshi kurashning eng samarali usullari hisoblanadi. Shunday qilib, muvofiqlikni baholash ob'ektlariga quyidagilar kiradi:

- sertifikatlashtirish organlari;
- sinov laboratoriyalari;
- mahsulotlar;
- xizmatlar;
- boshqaruv tizimlari;
- auditorlar (ekspertlar).

Muvofiqlikni baholash sifatini ta'minlashning maqsadi muvofiqlikni baholash organlari faoliyati uchun sharoit yaratish va ularning vakolatlarini tasdiqlashdan iborat bo'lishi kerak. Shuningdek, jahon savdo Tashkilotining (JST) tegishli shartnomalari doirasida savdo-sotiqdagi texnik to'siqlarni kamaytirish katta ahamiyatga ega.

Xalqaro savdo tizimi duch keladigan asosiy hal qilib bo'lmaydigan muammolardan biri bu turli mamlakatlarda mavjud bo'lgan va turli sharoitlarda qo'llaniladigan muvofiqlikni baholash usullari va usullarining geterogenligi.

Xalqaro standartlashtirish tashkiloti (ISO) va xalqaro elektrotexnika komissiyasi (IEC) muvofiqlikni baholashning eng muhim asosiy hujjatlarini ishlab chiqish or-

qali ushbu muammoni hal qilishga katta hissa qo'shmoqda.

Muvofiqlikni baholash bo'yicha barcha standartlar va ko'rsatmalar ushbu ikki tashkilot nomidan beriladi (IEC shuningdek elektrotexnika mahsulotlarini sertifikatlash uchun ikkita xalqaro tizimni tashkil etdi).

ISO va IEC "bitta standart, bitta sinov, bitta muvofiqlikni baholash" tamoyilini qo'llab-quvvatlaydi, ya'ni mahsulot sinovdan o'tkazilgandan so'ng, uni hamma joyda qo'shimcha sinovlarsiz qabul qilish kerak.

Savdo uchun texnik to'siqlar to'g'risidagi bitim (TBT) muvofiqlikni baholash bilan bog'liq xalqaro standartlar va ISO va IEC ko'rsatmalarining salmoqli hissasini tan oladi [1]. Ushbu shartnoma a'zo davlatlarning imzolagan hukumatlaridan ularning texnik reglamentlari tegishli xalqaro standartlarga zid kelmasligini ta'minlashni talab qiladi. Shuningdek, u imzolovchilarni o'zlarining milliy standartlar organlari "standartlarni ishlab chiqish, tasdiqlash va qo'llash bo'yicha belgilangan amaliyot kodeksi" talablariga muvofiqligini ta'minlashga majbur qiladi.

JST TBT qo'mitasi xalqaro savdodagi keraksiz to'siqlarni bartaraf etish maqsadida muvofiqlikni baholash tizimlarini tushunishni rag'batlantirish va ularning jahon bozoriga ta'sirini oshirishga qaratilgan keng qamrovli ish dasturini ishlab chiqdi [2].

So'nggi yillarda JST TBT qo'mitasi ISO, IEC, laboratoriyalarni akkreditatsiya qilish bo'yicha xalqaro konferensiya (ILAC), xalqaro akkreditatsiya forumi (IAF), xalqaro huquqiy Metrologiya tashkiloti (OIML), xalqaro og'irlik va o'lchovlar byurosi (Jahon savdo tashkiloti) va iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot uchun

(OECD). Muvofiqlikni baholash proseduralarini o'rganish, shuningdek ushbu proseduralarni tan olish va olingan baholash natijalariga ishonch masalalari hamkorlik sub'ektlari hisoblanadi [3].

Muvofiqlikni baholash bo'yicha xalqaro standartlar va ko'rsatmalarni ishlab chiqish CASCO Muvofiqlikni baholash bo'yicha ISO texnik qo'mitasi tomonidan amalga oshiriladi.

Ma'lumot uchun: CASCO (Muvofiqlikni baholash qo'mitasi) muvofiqlikni baholash sohasida xalqaro standartlar va ko'rsatmalarni ishlab chiqadigan xalqaro standartlashtirish tashkiloti (ISO) qo'mitasidir. CASCO mahsulot va xizmatlarning ma'lum talablar va standartlarga javob berishini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi, bu esa bozor ishonchini oshiradi va xalqaro savdoni osonlashtiradi.

Qo'mita manfaatdor tomonlarning vakillarini jalb qiladi rivojlanayotgan mamlakatlar va hukumat tashkilotlari sanoat va iste'molchilar tashkilotlariga va boshqa ISO qo'mitalari bilan hujjatlarni ishlab chiqish uchun kuchlarni birlashtiradi.

CASCO shuningdek, Yevropa sertifikatlash tarmog'i va IQNET bilan hamkorlik qiladi va IAF va ILAC bilan faol hamkorlik qiladi. Faoliyati muvofiqlikni baholashning ajralmas va muhim qismi bo'lgan milliy akkreditatsiya organlari bilan hamkorlikda sezilarli darajada mustahkamlandi [4].

Akkreditasiya talablarini uyg'unlashtirish, turli mamlakatlardagi turli akkreditasiya organlari tomonidan muvofiqlikni baholash organlarining ishini keraksiz qimmat va ko'p vaqt talab qiladigan baholashlarni o'tkazish harajatlarini kamaytirish va ularning obro'

sini oshirish uchun CASCO muvofiqlikni baholash uchun umumiy talablarni ishlab chiqdi, muvofiqlikni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan asosiy funksiyalarni tavsiflashga qaratilgan baholash.

Muvofiqlikni baholash xizmatlaridan foydalanuvchilarning har bir toifasi o'ziga xos ehtiyojlarga ega, natijada muvofiqlikni baholash faoliyatining har xil turlari mavjud.

Shu bilan birga, muvofiqlikni baholash faoliyatining barcha turlari bitta yondashuvga asoslanadi, bu belgilangan talablar bajarilayotganligini isbotlovchi uchta funksiya ketma-ketligini o'z ichiga oladi:

- tanlash (tanlangan muvofiqlik ob'ekti to'g'risida to'liq ma'lumot olish);
- ta'rif (sinov, audit va nazorat, shuningdek tengdoshlarni baholash);
- tahlil va akkreditasiya (muvofiqlikni tasdiqlash).

Bunday dalillar, shuningdek belgilangan talablar bajarilayotganligini tasdiqlashda qo'shimcha ishonchni ta'minlashi va foydalanuvchining ushbu bayonotlarga bo'lgan ishonchini oshirishi mumkin. Standartlar ko'pincha belgilangan talablar sifatida ishlatiladi, chunki ular keng ko'lamli masalalar bo'yicha konsensusni aks ettiruvchi hujjatlardir. Shu munosabat bilan muvofiqlikni baholash ko'pincha standartlar bilan bog'liq faoliyat sifatida ko'rib chiqiladi.

Bugungi kunga qadar O'zbekiston texnik jihatdan tartibga solish agentligi ISO va IECning to'liq a'zosi bo'lib, IECEE a'zo bo'lish uchun ariza topshirdilar va bu elektr jihozlari va butlovchi qismlarini sertifikatlash tizimiga kirishga imkon yaratildi. Bugungi kunda, IECEE a'zo 53 davlat va 94 milliy sertifikatlashtirish organlari mavjud bo'lib, xalqaro standart -

lar asosida yiliga 120 000 dan ortiq sertifikatlar beriladi. IECEE da 596 ta sinov laboratoriyalari to'plangan va 15 000 dan ortiq ishlab chiqaruvchilar ushbu xizmatlardan foydalanadilar.

Uning maqsadi butun dunyo bo'ylab milliy darajada sertifikatlash yoki tasdiqlash uchun o'zaro tan olish, sinov natijalarini o'zaro qabul qilish tamoyillaridan foydalanishdir. Bu shuni anglatadiki, ishlab chiqaruvchilar va iste'molchilar sertifikatlangan mahsulotlar xalqaro standartlar talablariga javob berishiga va xavfsiz va samarali ekanligiga ishonch hosil qilishlari mumkin. Shunday qilib, u sertifikatlashtirish mezonlari va turli mamlakatlardagi nomuvofiqliklar tufayli yuzaga keladigan savdo to'siqlarini kamaytiradi.

Shuningdek, bugungi kunda O'zbekiston ilmiy sinov va sifat nazorati markazi IQNET ning affillangan a'zosi, IQNET (xalqaro sertifikatlashtirish tarmog'i) - dunyoning yetakchi sertifikatlashtirish tashkilotlarini birlashtirgan sertifikatlashtirish organlarining xalqaro tarmog'i hisoblanadi [5].

IQNET sertifikatlashtirish va boshqarish tizimlari sohasidagi eng yirik va eng nufuzli xalqaro tarmoq sifatida tan olingan. IQNET ning asosiy maqsadi sheriklari tomonidan berilgan sertifikatlarni targ'ib qilish va tan olish, shuningdek global sertifikatlash va baholash xizmatlarini ko'rsatishdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jahon savdo tashkiloti (WTO). Agreement on Technical Barriers to Trade (TBT Agreement). Geneva, 1995.
2. International Organization for Standardization (ISO). Conformity assessment – Vocabulary and general principles. ISO/IEC 17000:2020. Geneva: ISO, 2020.
3. International Accreditation Forum (IAF). Guidance documents on accreditation and conformity assessment. IAF, 2021.
4. International Laboratory Accreditation Cooperation (ILAC). Mutual Recognition Arrangement (ILAC MRA). Sydney, 2020.
5. IQNET Association. Annual Report. Bern, Switzerland, 2022.

WTO
TBT

JARAYONLARNI TARTIBGA SOLISH VA ISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING YANGICHA TIZIMI

Saidov Sunnatilla Xabibullayevich

“UzTest” DM Halol sertifikatlashtirish organi rahbari

Annotatsiya

Maqolada ishlab chiqarish jarayonlarini samarali tashkil etish, ish joyida unumdorlik va mehnat samaradorligini oshirishda yaponlarning 5S tizimi roli tahlil qilinadi. 5S — saralash, joylashtirish, tozalikni ta'minlash, standartlashtirish va takomillashtirish kabi besh bosqichni o'z ichiga oladi. Ushbu bosqichlar orqali ish muhitini tartibga keltirish, xodimlarda mas'uliyat tuyg'usini shakllantirish, xavfsizlikni mustahkamlash hamda mahsulot sifatini yaxshilash mumkin.

Kalit so'zlar: 5S tizimi, ish joyini tashkil etish, mehnat unumdorligi, samaradorlik, tartib-intizom, jarayon boshqaruvi, ishlab chiqarishni optimallashtirish

Аннотация

В статье анализируется роль японской системы 5S в эффективной организации производственных процессов, повышении производительности и эффективности труда на рабочем месте. 5S - включает в себя пять этапов: сортировку, размещение, обеспечение чистоты, стандартизацию и совершенствование. С помощью этих этапов можно упорядочить рабочую среду, сформировать у сотрудников чувство ответственности, укрепить безопасность и улучшить качество продукции.

Ключевые слова: система 5S, организация рабочего места, производительность труда, эффективность, дисциплина, управление процессом, оптимизация производства

Annotation

The article analyzes the role of the Japanese 5S system in the effective organization of production processes, increasing productivity and labor efficiency in the workplace. 5S - includes five stages: sorting, placement, ensuring cleanliness, standardization, and improvement. Through these stages, it is possible to streamline the work environment, foster a sense of responsibility among employees, strengthen safety, and improve product quality.

Keywords: 5S system, workplace organization, labor productivity, efficiency, discipline, process management, production optimization

Kirish

Ish jarayonidagi tartibsizlik samaradorlikni kamaytiradi, ortiqcha vaqt va energiya sarfiga olib keladi. Ushbu muammolarni hal etishda eng samarali vositalardan biri — yaponlarning 5S tizimi hisoblanadi.

5S tizimi — mehnat unumdorligi va samaradorligini oshirishga qaratilgan ish joyini tashkil qilish uslubidir. U besh bosqichdan iborat boʻlib, ularning barchasi yapon tilida “S” harfi bilan boshlanadi: saralash (Seiri), joylashtirish (Seiton), tozalik (Seiso), standartlashtirish (Seiketsu) va intizom/takomillashtirish (Shitsuke) [1].

5S tizimining asosiy bosqichlari:

Saralash (SEIRI): Ish joyidan keraksiz buyumlarni olib tashlash va faqat kerakli narsalarni qoldirish.

	A		D
1	2		1
2	9		2
3	4		3
4	8		4
5	1		5
6	2		7
7	3		8
8	5		9
9	3		
10	7		

Joylashtirish (SEITON): buyumlarni qulay topish va ishlatish uchun tartibli joylashtirish.

Tozalik (SEISO): Xavfsiz va qulay mehnat muhiti yaratish uchun doimiy tozalash.

Standartlashtirish (SEIKETSU): Tozalik va tartibni saqlash uchun umumiy standartlarni joriy qilish.

Takomillashtirish (SHITSUKE): 5S tamoyillariga amal qilish va doimiy intizom orqali tizimni rivojlantirish.

5S tizimining afzalliklari

Ushbu tizim bir qator afzalliklarni ta'minlaydi:

- Asbob-uskunalarni topish vaqtini qisqartirish orqali ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi;
- Mehnat sharoitlarini yaxshilaydi va jarohatlanish xavfini kamaytiradi;
- Ish joyi xavfsizligini mustahkamlaydi;
- Xodimlarda mas'uliyat tuyg'usini oshiradi;
- Nuqsonlar sonini kamaytiradi va mahsulot sifatini yaxshilaydi;
- Qulay va tartibli mehnat muhitni shakllantiradi.

5S tizimini amalda qo'llash [2].

5S tizimini joriy etish jarayoni mavjud vaziyatni tahlil qilishdan boshlanadi. Keyin keraksiz narsalar saralanib olib tashlanadi, qolganlari tartibli joylashtiriladi. Shundan so'ng muntazam tozalash yo'lga qo'yiladi.

Keyingi bosqichda esa standartlarni ishlab chiqish va ularga amal qilish ta'minlanadi.

5S tizimi nafaqat ishlab chiqarishda, balki ofis va kundalik faoliyatda ham qo'llanilishi mumkin. Uning samaradorligini ta'minlash uchun nazorat ro'yxatlari va jadvallar qo'llaniladi [3].

5S tizimini amalga oshirish bosqichlari:

1. Tamoyillar bilan tanishish va tizimni qabul qilish;
2. Javobgarlikni aniqlash va tartib o'rnatish;
3. Muntazam monitoring va nazorat;
4. Talablarni mustahkamlash va uyg'unlashtirish;
5. Doimiy takomillashtirish.

5S tizimini joriy qilishdagi muammolar

Tizimni amalda joriy qilishda ba'zan vazifalar faqat oddiy hodimlarga yuklanishi mumkin, bu esa menejrlarning faol qatnashmasligi sababli muammolarga olib keladi. Bu holatda hodimlarning motivatsiyasi pasayadi. Shuning uchun jazolash emas, balki mukofotlash usulidan foydalanish maqsadga muvofiqdir [4].

Shuningdek, 5S dasturini tushuntirish jarayonida hodimlar qarshilik ko'rsatishi mumkin. Shu bois ularga tizimning afzalliklari to'liq tushuntirilishi lozim.

Xulosa

5S tizimi ish joyida tartib, samaradorlik va xavfsizlikni ta'minlashda muhim vosita hisoblanadi. Har bir bosqich ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish, resurslarni tejash, mehnat xavfsizligini oshirish va mahsulot sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Uni samarali joriy qilish uchun barcha xodimlarning ishtiroki, rahbariyatning qo'llab-quvvatlashi va doimiy nazorat talab etiladi. 5S konsepsiyasini hayotga tatbiq etish tashkilotlarda mehnat madaniyatini oshirish va barqaror rivojlanishga erishishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ishchilar uchun 5S: ish joyingizni qanday yaxshilash kerak. Moskva. Har tomonlama strategik tadqiqotlar instituti, 2007.
2. Fabrizio T., Tapping D. Ofis uchun 5S: samarali ish joyini qanday tashkil qilish. Moskva, 2008.
3. Gastev A.K. Mehnatni tashkil etish faniga amaliy kirish. — Moskva, Librikom, 2011.
4. Grachev A., Kiselev I. 5S usuli asosida kompaniyani o'zgartirishning madaniy jihatlari // Standartlar va sifat – 2009. №5. – 88–93.

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ И ПЕРСПЕКТИВЫ НАЦИОНАЛЬНОГО ОРГАНА ПО СТАНДАРТИЗАЦИИ АФГАНИСТАНА (ANSA)

Хайридинов Музаффар Хамидович

Начальник отдела СМИ, работы с общественностью и духовно-просветительской работы и развития имиджа центра

Якубжонов Аббос Тохирович

Начальник отдела координации и развития
испытательных лабораторий ГУ “UzTest”

Annotatsiya

Maqolada Afg'oniston Milliy standartlashtirish boshqarmasi (ANSA)ning faoliyati va istiqboldagi rejalariga oid yutuqlari yoritilgan. Maqolada milliy standartlarni ishlab chiqish va tasdiqlash, sertifikatlash sinovlarini o'tkazish, metrologik laboratoriyalarni rivojlantirish, mahalliy va import mahsulotlarni monitoring qilish hamda standartlashtirish va metrologiya sohasida qonunchilik tashabbuslarini tayyorlash masalalari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: ANSA, standartlashtirish, sertifikatlashtirish, metrologiya, xalqaro hamkorlik, sifat nazorati, standart

Аннотация

В статье освещаются достижения и перспективные планы Национального управления по стандартизации Афганистана (ANSA). В статье рассматриваются вопросы разработки и утверждения национальных стандартов, проведения сертификационных испытаний, развития метрологических лабораторий, мониторинга отечественной и импортной продукции, а также подготовки законодательных инициатив в области стандартизации и метрологии.

Ключевые слова: ANSA, стандартизация, сертификация, метрология, международное сотрудничество, контроль качества, стандарт

Annotation

The article highlights the achievements and future plans of the National Standardization Authority of Afghanistan (ANSA). The article examines issues related to the development and approval of national standards, conducting certification tests, developing metrological laboratories, monitoring domestic and imported products, and preparing legislative initiatives in the field of standardization and metrology.

Keywords : ANSA, standardization, certification, metrology, international cooperation, quality control, standard

Национальный орган по стандартизации Афганистана (ANSA) сегодня представил СМИ и общественности подробный отчет о своих достижениях, деятельности и планах на будущее в ходе специальной сессии в Правительственном медиа-информационном центре.

В ходе этой программы, в которой приняли участие высокопоставленные должностные лица органа, руководитель Правительственного медиа-информационного центра и представители местных СМИ, официальные лица подробно рассказали о ключевых достижениях и перспективах на будущее.

В начале программы Маулави Вахид Ахмад Бадри, руководитель аппарата Национального органа по стандартизации, объяснил основные задачи и задачи органа, заявив: «Национальный орган по стандартизации играет решающую роль в обеспечении качества, здоровья населения, поддержке отечественной продукции и росте национальной экономики.

В 1446 году (1446 год по хиджре соответствует 2024-2025 годам по григорианскому календарю) хиджры успешно завершили разработку и утвердили 228 стандартов и методов испытаний на 4 заседаниях Высшего совета по стандартам, и более 50 000 образцов строительных материалов, текстиля, кожи и электрооборудования прошли сертификацию качества в столице и портах страны».

Он также объявил об официальном запуске мероприятий по контролю качества в портах Гулам-Хан, Данд-Патан и Шер-Хан, расширении организационной структуры управления, создании метрологических лабораторий и усилении исследовательского потенциала.

После этого заместитель технического директора Национального управления по стандартизации Мавлави Мохаммад Асиф Канат поделился с представителями СМИ более подробной технической информа-

цией, заявив:

«Как единственный орган по проверке и контролю качества, Национальный орган по стандартизации предпринял решительные шаги на пути к развитию и прогрессу страны в области стандартизации, оценки соответствия, метрологии, аккредитации и научных исследований».

Он добавил, что за последний год, благодаря созыву 128 технических комитетов, были окончательно доработаны 134 стандарта и 213 методов испытаний, в результате чего в настоящее время доступно и применяется в общей сложности 980 утверждённых национальных стандартов.

Он также добавил: «В прошлом году по всей стране был проведён мониторинг 80 производственных и импортных компаний, а в области проверки норм потребления было нормировано 1865 видов транспортных средств, машин и оборудования.

Кроме того, 558 образцов в столице и 52237 образцов строительных материалов в портах страны были проанализированы и сертифицированы в лабораториях».

Он также отметил прогресс в доработке Закона о метрологии, завершении проекта по оснащению метрологической лаборатории и представлении этого закона в Комиссию по рассмотрению законодательных документов.

Затем муфтий Мохаммад Хамид, директор по планированию и политике Национального управления по стандартизации, сообщил о расширении международного взаимодействия организации, заявив:

«За последний год связи Национального управления по стандартизации с региональными и международными организациями по стандартизации расширились, что привело к обмену знаниями и мировым опытом в области стандартизации».

Он заявил: «В соответствии с указом Амира аль-Муминина в шести портовых

провинциях страны выделены земельные участки под строительство офисов по стандартизации, и в настоящее время предпринимаются практические шаги по началу строительства этой инфраструктуры».

Он также сообщил о разработке важных процедур выдачи сертификатов качества, использования знака соответствия стандарту и разработке важных будущих проектов, таких как создание мобильной метрологической лаборатории, запуск проекта сертификации качества и разработка новых стандартов с учетом приоритетов.

Национальное управление по стандартизации Афганистана делится со СМИ и общественностью достижениями в области стандартизации и контроля качества за 1446 год хиджры

Сегодня Национальное управление по стандартам Афганистана (ANSA) представило средствам массовой информации и общественности всеобъемлющий отчет о своих достижениях, деятельности и планах на будущее в ходе специального заседания в Правительственном медиа-информационном центре [1].

В ходе этой программы, на которой присутствовали старшие должностные лица Управления, глава Правительственного медиа-информационного центра и представители отечественных СМИ, официальные лица подробно рассказали о ключевых достижениях и будущих перспективах.

В начале программы Мавлави Вахид Ахмад Бадри, глава Управления по национальным стандартам, объяснил ос-

новную миссию и цели Управления, заявив: "Национальное управление по стандартизации играет важнейшую роль в обеспечении качества, здоровья населения, поддержки отечественной продукции и национального экономического роста". В 1446 году нашей эры мы успешно доработали и утвердили 228 стандартов и методов испытаний на 4 заседаниях Высшего совета по стандартам, и более 50 000 образцов строительных материалов, текстиля, кожи и электрооборудования прошли сертификацию качества в столице и на границах страны".

Он также объявил об официальном начале деятельности по контролю качества в прибывающих грузовых складах Гулам Хан, Данд Патан и Шер Хан, о расширении организационной структуры Управления, создании метрологических лабораторий и укреплении исследовательского потенциала.

После этого Мавлави Мохаммад Асиф Канат, технический заместитель Национального управления по стандартизации, поделился с представителями СМИ более подробной технической информацией, сказав:

"Являясь единственным органом по проверке и контролю качества, Национальное управление по стандартам предприняло решительные шаги для развития и прогресса страны в области стандартизации, оценки соответствия, метрологии, аккредитации и научных исследований".

Он добавил, что за последний год, благодаря созыву 128 технических комитетов, была завершена разработка 134 стандартов и 213 методов испытаний, в результате чего в настоящее время существует и действует в общей сложности 980 утвержденных национальных стандартов. А также добавил: "За прошедший год был проведен мониторинг 80 местных и иностранных производственных компаний по всей стране, а в области про-

верки норм потребления было пронормировано 1865 видов машин и оборудования.

Кроме того, 558 проб в столице и 52 237 проб строительных материалов в грузовых складах страны были проанализированы и прошли сертификацию качества в лабораториях.

Канат также объявил о завершении работы над Законом о стандартизации и его представлении уважаемому вице-премьеру по экономическим вопросам, отметил прогресс в доработке Закона о метрологии, завершение проекта по оснащению метрологической лаборатории и передачу этого закона в Комиссию по рассмотрению законодательных документов [2].

Далее Муфти Мохаммад Хамид, директор по плану и политике Национального управления по стандартизации, сообщил о расширении международного взаимодействия управления, заявив:

"За последний год отношения Национального управления по стандартам с региональными и международными организациями по стандартизации расширились, и эти отношения привели к обмену знаниями, связанными со стандартами, и глобальным опытом". Он заявил:

"В соответствии с указом эмира аль-Муминина, в шести граничащих провинциях страны были выделены земли для строительства офисов по стандартизации, и в настоящее время принимаются практические меры для начала строительства этой инфраструктуры" и объявил о разработке важных процедур по выдаче сертификатов качества, использованию знаков соответствия и разработке важных будущих проектов, таких как создание мобильной метрологической лаборатории, запуск проекта по сертификации качества и разработка дополнительных стандартов на основе приоритетов.

Список литературы

1. Национальное управление по стандартизации Афганистана (ANSA). Официальное сообщение. – Кабул, 2025.
2. <https://www.ansa.gov.af/en/categories/afghanistan-national-standards-authority-shares-achievements-standardization-and-quality>

VILOYAT SANOAT KORXONALARIDA XALQARO SIFAT MENEJMENTI TIZIMLARINI JORIY ETISH VA SERTIFIKATLASHTIRISH TAJRIBASI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)

Xamdamov Furqat Shuxratovich

“Uztest” DM Surxondaryo filiali boshlig‘i

Annotatsiya

Ushbu maqolada Surxondaryo viloyatining sanoat va qishloq xo‘jaligi mahsulotlari ishlab chiqarish hajmlari, eksport ko‘rsatkichlari hamda hududiy ishlab chiqarish tarmoqlarining rivojlanish holati tahlil qilinadi. Shuningdek, “O‘zbekiston Ilmiy-sinov va sifat nazorati markazi” Davlat muassasasi Surxondaryo filialining 2024–2025 yillardagi faoliyati, jumladan, sanoat korxonalarida standartlashtirish, sertifikatlashtirish, metrologiya va xalqaro standartlarni joriy etish yo‘nalishidagi ishlari yoritib berilgan.

Kalit so‘zlar: Surxondaryo, standartlashtirish, sertifikatlashtirish, metrologiya xalqaro standartlar, eksport salohiyati, sinov laboratoriyasi

Аннотация

В данной статье анализируются объемы производства промышленной и сельскохозяйственной продукции, показатели экспорта и состояние развития региональных производственных отраслей Сурхандарьинской области. Также освещена деятельность Сурхандарьинского филиала Государственного учреждения "Центр научных испытаний и контроля качества Узбекистана" в 2024-2025 годах, в том числе в области стандартизации, сертификации, метрологии и внедрения международных стандартов на промышленных предприятиях.

Ключевые слова: Сурхандарья, стандартизация, сертификация, метрология, международные стандарты, экспортный потенциал, испытательная лаборатория

Annotation

This article analyzes the volume of industrial and agricultural production, export indicators, and the state of development of regional production sectors in Surkhandarya region. The activities of the Surkhandarya branch of the "Uzbekistan Center for Scientific Testing and Quality Control" State Institution in 2024-2025, including in the field of standardization, certification, metrology, and the implementation of international standards at industrial enterprises, were also highlighted.

Keywords: Surkhandarya, standardization, certification, metrology, international standards, export potential, testing laboratory

Surxondaryo viloyati

Tashki topgan sana – 1941 yil 6 mart;

Umumiy yer maydoni – 20.1 ming kv.km (2009 ming 911 ga);

Tuman va shaxarlar soni – 15 ta (shundan shahar 1 ta)

Chegara uzunligi – 694.7 km (Afg‘oniston bilan – 143 km, Turkmaniston bilan – 93,3 km, Tojikiston bilan – 343,1 km va Qashqadaryo viloyati bilan – 85,3 km.)

Aholi soni – 2 945,5 ming nafat

Mahallalar soni – 724 ta

Xonadonlar soni – 531 110 ta

Oilalar soni – 720 507 ta

Sanoat korxonalari soni 3005 ta

Viloyatning ishlab chiqarish hajmlari

- Sanoat maxsulotlarini ishlab chiqarish hajmi 16 888.7 mld so‘m
- Qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini yetishtirish hajmi 38 650.6 mld so‘m
- Eksport hajmi amalda 361,1 mln.dollar shundan sanoat mahsulotlari 182.5 mln.dollar meva sabzavot mahsulotlari 178,5 mln.dollar rejaga nisbatan (155 %).

Surxondaryo viloyati asosan sanoat korxonalaridan qurilish va Qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini yetishtirishga ixtisoslashirilgan [1]. Jami sanoat korxonalari 3005 ta shundan:

- yengil sanoat – 309 ta.
- qurilish materiallari – 989 ta,
- oziq-ovqat sanoati – 679 ta,
- metallergiya – 265 ta,
- to‘qimachilik – 259 ta,
- boshqalar – 504 ta,
- ekspartyor korxonalar – 276 ta [2].

“O‘zbekiston ilmiy-sinov va sifat nazorati markazi” davlat muassasasi Surxondaryo filialining sanoat korxonalari yo‘nalishida amalga oshirilayotgan ishlari bo‘yicha 2024-yilda 1787 ta, 2025-yilda 955 ta, jami 2742 ta sanoat korxonalari manzilli o‘rganilib standartlashtirish, sertifikatlash-tirish, metrologiya, xalqaro standartlar bo‘yicha ma’lumotlar tadbirkorlik subyetklariga yetkazildi, natijada tadbirkorlarimiz standart, sertifikat, xalqa-

ro standartlar bo‘yicha keng tushunchalar olmoqda va xalqaro standartlarga mos keladigan raqobatdosh mahsulotlar ishlab chiqarishni yo‘lga qo‘yishmoqda. 70 dan ortiq ekspartyor korxonalarga xalqaro standartlar, jumladan ISO standartlari, Global GAP, Oeko-Tex, Halol, BSCI, SADEX CE markirovkasi kabi bir qator standartlar bo‘yicha konsultativ va amaliy yordamlar ko‘rsatib kelinmoqda. Viloyatdagi ishlab chiqaruvchi va eksport -

yor korxonalarga xalqaro sifat menejmenti tizimlarini joyiy qilish va sertifikatlashtirish ishlari amalga oshirilmoqda [4]. “O‘zbekiston ilmiy-sinov va sifat nazorati markazi” davlat muassasasi Surxondaryo filiali tomonidan ISO 9001, ISO 14001, ISO 45001, ISO 22000, Halol standartlari talablari asosida sertifikatlashtirish ishlari amalga oshirilmoqda [3]. Viloyatdagi jami 3005 ta sanoat korxonalari mavjud bo‘lib, shundan 800 ga yaqin korxonalarda 1700 ga yaqin xalqaro sifat menejmenti tizimlari joriy qilinib sertifikatlashtirilgan (26%). 2025-yilda viloyatdagi 63 ta tadbirkorlik subyektlariga 184 ta standartlar joriy qilinib sertifikatlashtirildi. Undan tashqari “O‘zbekiston ilmiy-sinov va sifat nazorati markazi” davlat muassasasi tasischiligida Chexiya davlati bilan hamkorlikda “Conformity Assessment Center“ MCHJ ochilib barcha turdagi xalqaro standartlar, xalqaro muvofiqlikni tasdiqlovchi hujjatlar va CE markirovkasini joriy qilib sertifikatlashtirishda tadbirkorlarga amaliy yordamlar ko‘rsatilmoqda [5].

Undan tashqari Markazning Surxondaryo filiali qoshidagi sertifikatlashtirish bo‘limi tomonidan viloyatdagi faoliyat olib borilayotgan tadbirkorlik subyektlarida ishlab chiqarilayotgan va import qilib olib kelingan mahsulotlari uchun muvofiqligini tasdiqlovchi hujjatlar rasmiylashtirib berish ishlari olib borilmoqda, jumladan:

- oziq-ovqat
- qurilish mahsulotlari

- kimyo (metan)
- elektrotexnika
- mashinasozlik
- yengil sanoat

Undan tashqari logistika xizmati ham mavjud bo‘lib, logistika xizmatidan foydalangan holda butun Respublika bo‘ylab markazlashgan tarzda barcha sanoat va oziq-ovqat mahsulotlarini sertifikatlashtirish imkoniyati yaratilgan. 2025 yilda Surxondaryo viloyati hududida faoliyat olib borayotgan tadbirkorlarga 100 dan ortiq muvofiqlikni tasdiqlovchi hujjatlar rasmiylashtirildi.

“O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti-ning “Termiz xalqaro savdo markazi” erkin savdo zonasi faoliyatini yo‘lga qo‘yish va rivojlantirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 2024 yil 13-maydagi PQ-176-son qarori, O‘zbekiston Respublikasi Bosh vazirining 2024 yil 24 avgustdagi 75-sonli bayonlari ijrosini o‘z vaqtida va sifatli ta‘minlash maqsadida 2024-yil 29-avgust kuni Termiz xalqaro savdo markazi erkin savdo zonasini ochilish marosimi tashkil etildi. Erkin savdo zonasida “UzTest” DM Surxondaryo

filiali tomonidan sertifikatlashtirish xizmatlarini ko'rsatish shaxobchasi tashkil etilib, tadbirkorlarga sifatli xizmatlar ko'rsatish uchun filialning malakali mutaxassisi buyruq asosida biriktirildi. Ajratilgan xonani zamonaviy kompyuter va jihozlar bilan ta'minlanib, "Termiz xalqaro savdo markazi"da faoliyat yuritayotgan xo'jalik yurituvchi sub'ektlar tomonidan ishlab chiqilayotgan va chetdan import bo'lib kirib kelayotgan mahsulotlarni muvofiqligini baholash va mahsulotlarni laboratoriyalarga tez va sifali yetkazish maqsadida markazning maxsus jihozlangan LADA VESTA avtomashinasi biriktirilib logistika xizmati yo'lga qo'yildi va tadbirkorlarga soha yuzasidan amaliy yordam ko'rsatib kelinmoqda.

Surxondaryo filialida Akkreditatsiya-langani sinov laboratoriyasi mavjud bo'lib, ushbu sinov laboratoriyasi 290 turdagi ko'rsatkichlarni qabram olgan. Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi mahsulotlari, qurilish mahsulotlari va kimyo (metan) mahsulotlarini sinovdan o'tkazishga ixtisoslashtirilgan ushbu laboratoriyalar tomonidan 2025-yil 7 oyi davomida 601 ta tadbirkorlik subyektlariga tegishli mahsulotlarni sinash ishlari amalga oshirilgan va sinov bayonnomalari rasmiylashtirilib berilgan.

Surxondaryo filialida logistika xizmati ham mavjud bo'lib, korxonalardan namuna

ya'ni sinov uchun belgilangan mahsulotlardan namuna olib sinov laboratoriyasiga yetkazish, viloyatda mavjud bo'lmagan sinovlarni o'tkazish zarur bo'lganda (tez buzuluvchi mahsulotlar uchun) sovutgich bilan jihozlangan logistik xizmatidan foydalangan holda mahsulotlarni tashish va standartlarga mos ravishda yetkazib berish xizmatlari yo'lga qo'yilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Surxondaryo viloyati hokimligi rasmiy statistik ma'lumotlari. – Termiz, 2024.
2. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari. – Toshkent, 2024.
3. ISO 9001:2015 Quality Management Systems – Requirements. – Geneva: ISO, 2015.
4. Global GAP. International Standards for Agricultural Products. – Köln: FoodPLUS GmbH, 2023.
5. Chexiya Respublikasi "Conformity Assessment Center" rasmiy hujjatlari. – Prague, 2024.

KORRUPSIYAGA QARSHI KURASH: XORIJ TAJRIBASI O‘ZBEKISTON UCHUN QAY DARAJADA MUHIM?

Alimov Shuhratjon Turayevich

“Uztest” DM komplaens nazorati bo‘limi boshlig‘i

Annotatsiya

Mazkur maqolada korrupsiya muammosining tarixiy ildizlari, diniy manbalarda unga berilgan baho va turli davlatlar tajribasi asosida unga qarshi kurashish usullari yoritilgan. Muallif korrupsiyaning jamiyat va davlat rivojiga salbiy ta‘sirini ochib bergan holda, Singapur va Skandinaviya mamlakatlari hamda Daniya tajribasini tahlil qiladi. Shuningdek, O‘zbekistonda korrupsiyaga qarshi kurash bo‘yicha amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar va Prezidentimiz tomonidan ilgari surilgan “halollik vaksinasi” konsepsiyasining mazmun-mohiyati izohlangan.

Kalit so‘zlar: korrupsiya, pora, kriminalologiya, jinoyat, halollik vaksinasi, ijtimoiy qadriyat, g‘oya

Аннотация

В данной статье освещаются исторические корни проблемы коррупции, ее оценка в религиозных источниках и методы борьбы с ней на основе опыта различных стран. Автор анализирует опыт Сингапура, скандинавских стран и Дании, раскрывая негативное влияние коррупции на развитие общества и государства. Также были разъяснены меры, принимаемые в Узбекистане по борьбе с коррупцией, и суть концепции "вакцины честности," выдвинутой нашим Президентом.

Ключевые слова: коррупция, взятка, криминалистика, преступность, вакцина честности, социальная ценность, идея

Annotation

This article highlights the historical roots of the problem of corruption, its assessment in religious sources, and methods of combating it based on the experience of various countries. The author analyzes the experience of Singapore and Scandinavian countries, as well as Denmark, revealing the negative impact of corruption on the development of society and the state. It also explains the measures being implemented in Uzbekistan to combat corruption and the essence of the "integrity vaccine" concept put forward by the President.

Keywords: corruption, bribery, forensics, crime, vaccine of honesty, social value, idea

Bugungi kunda korrupsiya muammosiga jahonning deyarli har bir mamlakatida duch kelish mumkin. Korrupsiya so‘nggi yillarda xalqaro miqyosda transmilliy jinoyat sifatida keng muhokama qilinayotgan mavzulardan biridir.

Ta’kidlab o‘tish o‘rinliki, korrupsiya barcha davlatlarda xoh u rivojlangan davlat bo‘lsin uchraydi. Ushbu zararli illatni bartaraf etish bo‘yicha jahon hamjamiyati tomonidan bir qator samarali ishlar amalga oshirilayotgan bo‘lsada, hanuzgacha u bartaraf etilmayapti. Biz quyida korrupsiyaning tarixiy ildizlariga va unga qarshi kurashish xususida fikr yuritmoqchimiz. Korrupsiya (lot. Corruptum — buzmoq) termini odatda mansabdor shaxslar tomonidan unga berilgan mansab vakolatlari va huquqlardan o‘zlarining shaxsiy manfaatlarini ko‘zlab qonunchilik va ahloq qoidalariga zid ravishda foydalanishini anglatadi. Korrupsiya ko‘plab davlatlarning jinoyat va ma’muriy qonunchiligi bilan huquqqa qarshi harakat sifatida ta’qib qilinadi.

Korrupsiyaning tarixiy o‘zaklari juda qadimga borib taqalib, bu hol qabilada ma’lum mavqega ega bo‘lish uchun qabila sardorlariga sovg‘alar berish odatidan kelib chiqqan deb taxmin qilinadi. O‘sha davrlarda bu normal holat sifatida qabul qilingan. Qadimgi davlatlarni ayniqsa huquq posbonlarning poraxo‘rligi qattiq tashvishga solganligi bizgacha saqlanib qolgan manbalardan ma’lum.

Bu holat davlatning obro‘sigacha juda qattiq putur yetkazardi. Dunyoning yetakchi dinlarida ham birinchi navbatda mansabdor shaxslarning poraxo‘rligi qattiq qoralanadi. Jumaladan, Injilda “Sovg‘alarni qabul qilma, chunki sovg‘a ko‘rni ko‘radigan qiladi va haqiqatni o‘zgartiradi” deyilgan bo‘lsa, Qur’oni Karimda “Boshqalarning mulkini nohaq yo‘l bilan olmangiz va boshqalarga tegishli bo‘lgan narsalarni olish uchun o‘z mulkingizdan hokimlaringizga pora qilib uzatmangizlar” deyilgan. Poraxo‘rlilik atamasining ma’nosi O‘zbek tilining izohli lug‘atida asli fors tilidan «pora» “Pora(xo‘r)” – pora yeyuvchi, oluvchi (pora oladigan, poraga o‘rgangan, pora olish bilan shug‘ullanuvchi kishi), Arab tilida “rishva” “Rishva (t) xo‘r” rishva yeyuvchi, poraxo‘r [1].

Poraxo‘rlilik - Islom dinida “gunohi kabira” ya’ni “katta gunohlar”dan hisoblanadi Poraxo‘rlilik–birovning molini nohaq yeyishdir.

“Mollarni nohaq yeyish”ning ma’nosi

- o‘g‘irlik qilish
- omonatga xiyonat etish
- firib-aldov bilan o‘zlashtirish
- foiz olish
- qarzga narsa olib, undan tonish
- pora berish va olish
- zo‘rlilik bilan tortib olish
- qimorda yutib ketish
- o‘lchov va tarozidan urish

-odam savdosi
-sehr va folbinlik bilan pul topish
-nojoiz tijorat bilan molni qo'lga kiritishdir. "Tafsiri Irfon" kitobidan.

Korrupsiyaga qarshi kurashda yuqori natijalarga erishgan Finlyandiya, Shvesiya, Daniya, Singapur, Gonkong kabi davlatlarning tajribasini o'rganish shuni ko'rsatadiki, korrupsiyani yuzaga keltiruvchi omillarni bartaraf etish korrupsiyaga qarshi kurashda muhim o'rin egallaydi. Birinchi navbatda preventiv choralarni ko'rish zarurligi ya'ni jinoyatni oqibatlar bilan emas, oldini olish lozimligi, aholining huquqiy savodxonligini oshirish kabi metodlardan unumli foydalanish ushbu davlatlarni korrupsiya darajasi juda past bo'lgan davlatlar qatoriga olib chiqqan. Biz quyida Singapur davlatida korrupsiyaga qarshi kurashda qo'llanilgan usullar haqida batafsil to'xtalib o'tamiz.

Singapur davlati 1965 yil mustaqillikka erishgach korrupsiya darajasi eng yuqori bo'lgan davlatlar qatorida turar edi. Lekin bu illatga qarshi o'tkazilgan bir qator tadbirlar bu davlatda korrupsiyaning minimal darajaga tushishiga olib keldi. Birinchi navbatda bu yerda byurokratik jarayonlar engillashtirilib sud tizimining mustaqilligi oshirildi (sudyalarning daromadlari va imtiyozlarini oshirish evaziga). Shu bilan birga korrupsiya jinoyatlari uchun sanksiyalar og'irlashtirilib, fuqarolarga korrupsiyaga qarshi jinoyatlarni tergov qilishda hamkorlik qilishda bosh tortganligi uchun juda katta moliyaviy sanksiyalar belgilandi. Bir qator davlat idoralarida ommaviy "tozalashlar" o'tkazilib bu jarayonlar telekanallar orqali butun mamlakatga namoyish qilindi. Yuqorida sanab o'tilgan omillarning hammasi Singapurni qisqa muddatlarda korrupsiya darajasi eng past

mamlakatlar ro'yxatida ilg'or davlatlar qatoriga olib chiqdi. Shuningdek, davlat xizmatchisining ahloq standartlariga rioya etishini qattiq nazorat ostiga olish ham Singapur davlatida korrupsiyaga qarshi kurashda muhim dastaklardan biri bo'lib xizmat qiladi.

Barcha xorijiy mamlakatlar amaliyotida korrupsiyaning oldini olishda samarali kriminologik tadqiqotlardan foydalanishga alohida e'tibor beriladi. Xususan, Skandinaviya davlatlari - Daniya, Finlyandiya, Islandiya, Norvegiya va Shvesiya adliya vazirlari tomonidan 1962 yilda tashkil etilgan Kriminologiya bo'yicha Skandinaviya kengashi bu mamlakatlarda jinoyatchilikka qarshi kurash siyosatini shakllantirishda ishtirok etishadi. Kengashning asosiy maqsadlari – ishtirokchi mamlakatlarda kriminologiya tadqiqotlarni muvofiqlashtirish, jinoyatchilikka qarshi kurash bo'yicha hukumatlarga tavsiyalar ishlab chiqish hisoblanadi. Bu mamlakatlardagi jinoyat-huquqiy doktrinada ahloqiy kategoriyalar va ijtimoiy qadriyatlar tizimi alohida o'rin tutadi. Kriminologiya bo'yicha Skandinaviya kengashi 15 ta a'zodan – har bir davlatdan uchtdan vakil, ikkitasi taniqli kriminolog va bitta adliya vazirligi vakilidan iborat. Skandinaviya mamlakatlari aholisi huquqiy ongiga ijtimoiy tenglik g'oyasi, jamoatchilik va yuridik institutlarga ishonch, shaxs darajasida har

xil hodisalarga bagʻrikenglik, shuningdek, “jinoyat”, “jinoyatchi”, “jazo” va “javobgarlik” singari huquqiy kategoriyalarga nisbatan namoyon boʻluvchi umumiy adolat hissi xos hisoblanadi. Umuman Skandinaviya mamlakatlari uchun jinoyatchilikning ijtimoiy ildizlari asosiy kriminogen dominant degan qarash ustunlik qiladi. Skandinaviya davlatlari tajribasi shuni koʻrsatadiki korrupsiyaga qarshi samarali kurashni tashkil qilish uchun kriminologik tadqiqotlarni yanada rivojlantirish, bunda huquq yoʻnalishidagi oliy oʻquv yurtlari va ilmiy muassasalar kriminologiya sohasidagi tadqiqotlarni muvofiqlashtirish maqsadga muvofiqdir. Shuni aytish lozimki, Shaffoflik xalqaro tashkiloti (Transparency International) tashkiloti tomonidan eʼlon qilinadigan jahon mamlakatlarining korrupsiyalashganligi darajasini aks ettiruvchi reytingda Skandinaviya mamlakatlarida bu koʻrsatkich eng past darajada ekanligi qayd etilgan. Unga koʻra, Yangi Zelandiya, Daniya, Singapur, Shvesiya, Shveysariya, Finlyandiya mamlakatlari bu borada eng past koʻrsatkichga ega boʻlgan davlatlar hisoblanadi.

Daniya. Musulmon ayolining ismi bilan yuritiladigan bu davlat shoirona “Zangori marvaridlar mamlakati”, “Andersen ertaklari vatani”, deb ham aytiladi. Bunga qoʻshimcha tarzda Daniya – tinchlik, osoyishtalik, yuksak madaniyat va yuqori

turmush tarzi uchun astoydil kurashayotgan davlat, bu mamlakatda dunyodagi eng toza, eng pokiza xalq istiqomat qilib, xuddi shunday mulozimlar faoliyat yuritishadi, demoqchi edik. Daniya korrupsiyaga qarshi kurashayotgan 180 davlat orasida birinchi oʻrinda turadi.

Birinchi va asosiy savol paydo boʻladi: xoʻsh, nima uchun daniyaliklar pora olishmaydi, berishmaydi ham?

Javob oddiy: Sababi, bu davlatda har bir fuqaro, avvalo, inson qadri himoya qilinadigan, jinoyat jazosiz qolmaydigan, adolatli qonunlar hukm surayotgan davlatda yashayotganini chuqur his etadi. 5 million 800 mingdan ziyod aholi buni har kun, har soat koʻrib, ishonch hosil qiladi. Bunday fuqaro bor kuch-qudrati, aql-idrokini vatan ravnaqiga, yaxshi koʻrgan ishi, oʻzi tanlagan kasbiga bagʻishlaydi, ne mashaqqat bilan erishgan martaba-yu lavozimi qadriga yetadi. Topshiriqni, majburiyatini vaqtida, qoyilmaqom qilib, vijdonan ado etadi.

Masalaning yana bir muhim jihati shundaki, daniyaliklarning hammasi oʻqish va ish bilan taʼminlangan, ularning ter toʻkib topgan puli, daromadi oʻziga, oilasiga yashash, davolanish yoki sanatoriyda dam olish uchun bemalol yetadi. Mabodo pora oladigan boʻlsa, biladiki, bu ishi ertagayoq barchaga oshkor boʻladi va oʻzi qattiq jazolanadi. Bu illatga aralashib qolsa bormi, idora jamoasi orasida, mahalla-koʻyda, oilasi, farzandlari, qoʻni-qoʻshnisi, doʻst-birodari, qarindosh-urugʻi oldida sharmanda-yu, sharmisor boʻladi.

Qadimdan maʼnaviy dunyosi boyligi, feʼli, tabiati, fitrati sofliги daniyaliklar hayotida muhim rol oʻynaydi. Ular oson yoʻl bilan boylik topishga, korrupsiya kabi jinoiy ishlarga ters qaraydi. Bunday gʻalamis fikr,

g'oya ularning hayolida yo'q, desa ham bo'ladi. Pora beruvchi dushman bo'lmasa ham, do'st emasligini aniq biladi.

Ochiqlik, oshkoralik, odillik, ijtimoiy hayotdagi barcha voqea-hodisalar, ayniqsa korrupsiyaga qarshi kurashda jamoatchilik vakillarining teng qatnashish huquqi Daniyada birinchi o'rinda turishi ta'kidlanadi.

Daniya aytganimizdek 180 davlat orasida dastlabki o'nlik boshidan, birinchi qatordan o'rin olgan. Xo'sh, ikki yuzga yaqin davlat, butun dunyo ham deylik, korrupsiya botqog'idan chiqa olmay turgan bir paytda bunday yutuqqa ular qanday erishdi? Buning asl sababi nimada, daniyaliklarning korrupsiyaga qarshi kurash usullari qanday?

Aytib o'taylik, bu mamlakat o'tgan asrning 90-yillaridan boshlab, demak bir avlod umri – 30 yildan ko'proq davr mobaynida korrupsiyaga, poraxo'rlikka, noqonuniy, maxfiy oldi-berdiga qarshi kurash bo'yicha dunyo reytingini boshqarib kelmoqda.

Haqiqatdan qochmay, yana shuni qayd etish joizki, guruch kurmaksiz bo'lmaganidek, Daniyada ham korrupsiya mutlaqo yo'q, deb bo'lmaydi. Jarayonni nazorat qiladigan, diqqat-e'tiboridan hech nima chetda qolmaydigan "Corruption Perceptions Index – CPI Transparency International" nodavlat xalqaro tashkiloti ma'lumotiga ko'ra, Daniyada davlat xiz -

matchilari korrupsiya bo'yicha umumjahon ro'yxatining eng quyisida joylashgan [2].

Daniyada davlat xizmatiga hodimlar savodli, madaniyatli, odobli, yuksak intellekt-aqlga ega bo'lgan, dilida jamiyatga foydam tegsin, deya fidokorona mehnat qiladigan, xalqi va vatani taqdiriga befarq qaramaydigan nomzodlar orasidan "chertib-chertib" tanlab olinadi. Maxsus ishlab chiqilgan, xolisona xulosa beradigan test asosida o'ta talabchan, jiddiy va ob'ektiv tanlovdan o'tgandan keyingina, ular ishga yollanadi. Xizmatga olinadigan tadqiqot guruhidagi nomzodlar sinchkovlik bilan puxta o'rganiladi, tabiatida yolg'on gapirishga moyilligi bor-yo'qligiga alohida e'tibor qaratiladi. Bunday xislatlarga ega bo'lganlar bir guruhga, qolganlar boshqa guruhga bo'linadi.

Ular orasidan davlat tashkilotlarida ishlash istagi borlari ajratiladi. Muhim masalalarni hal qilish uchun eng mas'uliyatli ishlarga alohida mas'uliyatli, tez va to'g'ri qaror qabul qiladigan nomzodlar tayinlanadi.

Taniqli jurnalist Karim Bahriev shunday yozadi:

"Nemis amaldorlarini pora evaziga og'dirib olish deyarli imkonsiz, chunki ular bir lahzada barcha narsadan – mansabidan, imtiyozlardan, jumladan, kafolatlangan pensiyadan quruq qolishdan qo'rqadi.

1998 - yilda Olmoniyaga borganimizda

Bosh prokuratura, Oliy Sud. Bunday (parlament) kabi turli idoralarda bo'ldik. O'zbekchilik – chopon, do'ppi, Chust pichog'i kabi sovg'alar olib olganmiz. Qaysi idoraga kirib rahbariyatiga sovg'a qilsak, avval rad etadi, juda qo'ymasak, hodimini chaqirib, qancha turishini so'rab, kirim qilib, hujjatlashtirib qo'yadi. Chunki 5-7 dollardan qimmat narsa sovg'aga olish mumkin emas ekan». Bizda esa «pora» bilan «sovg'a» atamasi bir-biri bilan shu qadar sinonimlashib ketganki, nima porayu, nima sovg'aligini bilmay qolasiz deydi [3].

Shu sababdan ham xorijiy tajribani o'rganish lozim, korrupsiyaga qarshi kurashishda har qanday qonuniy usuldan foydalanish, har qanday ijobiy tajribani o'rganish, joriy qilish, bu borada qonunchilikni, fuqarolarimizni huquqiy savodxonligini oshirish, korrupsiyani oqibatlarini nimalarga olib kelishi ya'ni davlatni rivojlanishiga ta'siri, korrupsiyaga qarshi muvosiis munosabatni shakllantirish eng asosiy vazifa ekanligini anglashimiz zarur.

Ta'kidlash joizki, mamlakatimizda korrupsiyaga qarshi kurashish hamda ushbu turdagi jinoyatlarni sodir etilishini oldini olishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlar tizimli ravishda amalga oshirilmoqda.

Korrupsiya keltiradigan zarar barcha davlatlar uchun teng sanalib, mazkur illat davlatning turli sohalariga, xususan siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy jabhalarida amalga oshirilayotgan islohotlarga hamda mamlakatning xalqaro maydondagi imidji va investisiyaviy jozibadorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoev Oliy Majlisga Murojaatnomada **“Korrupsiyaga qarshi kurashishda aholining barcha qatlamlari, eng yaxshi mutaxassislar jalb qilinmas ekan, jamiyatimizning barcha a'zolari, ta'bir joiz bo'lsa, “halollik vaksinasi” bilan emlanmas ekan, o'z oldimizga qo'yan yuksak marralarga erisha olmaymiz. Biz korrupsiyaning oqibatlarini bilan kurashishdan uning barvaqt oldini olishga o'tishimiz kerak”**, deb ta'kidlagan edilar [4].

Halollik vaksinasi! U qanday emlanadi? degan savol hammani qiziqtirdi. Bu savolga prezidentning o'zlari ma'ruzalarida aytib o'tdilar.

“Halollik vaksinasi” inson qalbiga igna bilan emas, imon nuri orqali o'tib, uning vijdonini poklaydi.

Har qanday insonga qondan va ona suti orqali “halollik vaksinasi” singib boradi.

Inson halol bo'lishi uchun uning imoni butun bo'lishi lozim. Har bir odam o'z ishini halol bajarsa, u “halollik vaksinasi” bilan emlangan bo'ladi degan edilar.

“Korrupsiyaga qarshi kurashda huquqni muhofaza qilish idoralari qanchalik harakat qilmasin, xalqimiz bu jirkanch illatga murosasiz bo‘lmas ekan, ta’sirchan jamoatchilik nazorati va maqbul usullari o‘rnatilmas ekan, bu baloga qarshi samarali kurashni tashkil eta olmaymiz. Bu illat bilan nafaqat huquqni muhofaza qiluvchi idoralar, balki xar bir jamoa jiddiy kurashish kerak.

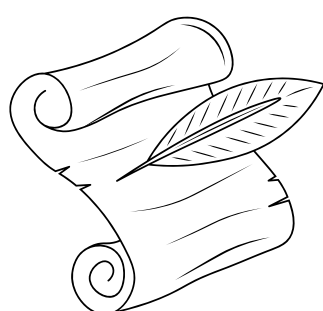
Shuning uchun xar bir davlat idorasiga jamoatchilik tomonidan nazorat qilinadigan korrupsiyaga qarshi kurashish bo‘yicha o‘z ichki dasturlari bo‘lishi shart” degan fikrlariga qat’iy rioya qilinishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Qur’oni Karim. – Toshkent: Toshkent islom universiteti nashriyoti, 2001;
2. Transparency International. Corruption Perceptions Index. – Berlin, 2024;
3. Karim Bahriev. Maqolalar to‘plami. – Toshkent: “Hurriyat” gazetasi, 1998;
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. – Toshkent, 2023.

“Vijdonli inson hech qachon yolg‘onga botmaydi”

Imom G‘azzoliy

“Insonning vijdoni uning ichki murabbiysidir”

Ibn Sino

“Halol yo‘l insonni to‘g‘ri yo‘lda saqlaydi ”

Abulqosim Firdavsiy

Bilib oling

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Atamalar komissiyasi majlisining 2025-yil 30-iyuldagi 62-son bayoni tasdiqlangan. Bayonga binoan o'zbek tili qoida va me'yorlari asosida shakllantirilgan hamda rasmiy muomalaga kiritiladigan yangi so'z va atamalar ro'yxati tasdiqlandi. Ulardan rasmiy ish yuritishda foydalanishni ta'minlash hamda rasmiy muomalaga kiritish maqsadida Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 18-sentyabrdagi 589-son qarorida Atamalar komissiyasi tomonidan rasmiy muomalaga kiritilgan yangi so'z va atamalarning davlat tilida ish yuritishda qabul qilingan ma'nosiga muvofiq yagona shaklda va to'g'ri qo'llanilishi O'zbekiston Respublikasi hududida majburiy etib belgilab qo'yilgan.

O'zbek tili qoida va me'yorlari asosida shakllantirilgan hamda rasmiy muomalaga kiritiladigan yangi so'z va atamalar

T/r	Chet tillarga oid so'z va atamalar	Ularning ma'nosi	Rasmiy muomalaga kiritiladigan shakli	Amaldagi qonunchilik hujjatlarida qo'llanishi
1.	Аванс	Fransuz tilidan o'zlashgan so'z bo'lib, "oldindan to'lov", "jismoniy yoki yuridik shaxs tomonidan boshqasiga kelgusida to'lanadigan haq hisobidan oldindan beriladigan pul miqdori" degan ma'noni bildiradi.	Bo'nak	"Avans" va "bo'nak" atamaları qonunchilik hujjatlarida, rasmiy ish yuritishda hamda jonli muloqotda barobar qo'llanmoqda. "Bo'nak" atamasi o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi hamda atamaning yagona shaklda qo'llanishiga olib keladi.
2.	АВТОПИЛОТ	Yunon va fransuz tillaridan o'zlashgan so'z birikmasi. Turli transport vositalarini inson aralashuvisiz avtomatik boshqarish tizimi ma'nosida qo'llaniladi.	Avtoboshqaruv	"Avtopilot" atamasi tegishli sohalar, jonli muloqotda hamda qonunchilik hujjatlarida qo'llanmoqda. "Avtoboshqaruv" atamasi o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi. Hozirda turli lug'atlar, OAV, rasmiy saytlar, ijtimoiy tarmoqlarda ishlatib kelinmoqda.
3.	Айсберг	Nemis tilidan o'zlashgan so'z bo'lib, okean va dengizlarda erkin suzib yuruvchi katta muz bo'lagi – "muz tog'" degani.	Muztog'	"Aysberg" va "muztog'" atamaları darslik, qo'llanmalarda, firma va tovar nomi sifatida qo'llangan. Bundan tashqari, lug'atlarda o'zaro sinonim sifatida berilib, OAV, rasmiy saytlar, ijtimoiy tarmoqlarda foydalanilmoqda. "Muztog'" atamasi o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi.

4.	Бодикамера	Ingliz tilidan o‘zlashgan so‘z bo‘lib, “tana kamerasi” ma’nosida keladi.	Yonkamera	“Bodikamera” atamasi tegishli sohalar, jonli muloqotda hamda qonunchilik hujjatlarida qo‘llanmoqda. “Yonkamera” atamasi o‘zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma’nosini ifodalaydi. Hozirda turli lug‘atlar, OAV, rasmiy saytlar, ijtimoiy tarmoqlarda ishlatib kelinmoqda.
5.	Брызговик	Rus tilidan o‘zlashgan so‘z. G‘ildiraklardan otiladigan loy va suv turli tomonlarga sachrashining oldini oladigan jihoz.	Loyto‘skich	Ushbu atama qonunchilik hujjatlarida “<i>sachratmagichlar (brizgovik)</i>” shaklida qo‘llangan. Jonli muloqotda esa “brizgovik” tarzida ishlatib kelinmoqda. “Loyto‘skich” atamasi o‘zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma’nosini ifodalaydi.
6.	Внедорожник	Rus tilidan o‘zlashgan so‘z bo‘lib, qiyin sharoitlarga chidamli avtomobil ma’nosini bildiradi.	Yo‘ltanlamas	“Yo‘ltanlamas” atamasi o‘zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma’nosini ifodalaydi. Bundan tashqari, atamadan OAV, rasmiy saytlar, ijtimoiy tarmoqlarda foydalanib kelinmoqda.
7.	Дискуссия	Lotincha “ <i>discussio</i> ” so‘zidan o‘zlashgan bo‘lib, muammo yuzasidan erkin muhokama, bahs, munozaraga kirishish ma’nosini bildiradi.	Bahs, munozara	“Diskussiya” atamasi darslik, qo‘llanmalar, ilmiy ishlarda qo‘llanmoqda. “Bahs”, “munozara” atamaları o‘zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma’nosini ifodalaydi. Ular manbalarda sinonim sifatida birga qo‘llanib, OAV, rasmiy saytlar, ijtimoiy tarmoqlarda foydalanilmoqda.
8.	Доставка	Rus tilidan o‘zlashgan so‘z bo‘lib, tovarlarni belgilangan manzilga yetkazish, eltib berish ma’nolarida keladi.	Yetkazish	“Dostavka” so‘zi umumiy ovqatlanish shoxobchalarida, savdo, ishlab chiqarish va xizmat ko‘rsatishda, tovar, narsa-buyumlarni yetkazish xizmatlari, reklamalarda, umuman, jonli so‘zlashuvda faol qo‘llanmoqda. “Yetkazish” so‘zi o‘zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma’nosini ifodalaydi.
9.	Зона	Yunoncha “ <i>zona</i> ” so‘zidan o‘zlashgan bo‘lib, “mintaqa”, “belbog‘”, chiziqlar bilan belgilangan chegara joylar ma’nosini bildiradi.	Hudud	“Zona” atamasi tegishli sohalar, jonli muloqotda hamda qonunchilik hujjatlarida qo‘llanmoqda. “Hudud” atamasi o‘zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma’nosini ifodalaydi.
10.	Карвинг	Ingliz tilidan o‘zlashgan so‘z bo‘lib, “kesish”, “o‘yish” degani. Hozirda meva, sabzavot va narsa-buyumlarga kesib, o‘yib bezak berish san’ati ma’nolarida qo‘llanmoqda.	O‘ymabezak	“Karving” atamasi tegishli sohalar hamda qonunchilik hujjatlarida qo‘llanmoqda. “O‘ymabezak” atamasi o‘zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma’nosini ifodalaydi.
11.	Конфиденциал	Lotincha “ <i>confidentialis</i> ” so‘zidan olingan bo‘lib, “ishonchga loyiq”, “maxfiy” degan ma’noga to‘g‘ri keladi.	Maxfiy	“Konfidensial” atamasi tegishli sohalar hamda qonunchilik hujjatlarida qo‘llanmoqda. “Maxfiy” atamasi o‘zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma’nosini ifodalaydi.
12.	Кластер	Ingliz tilidan o‘zlashgan so‘z bo‘lib, “mo‘y qalam”, “to‘plam”, “to‘da” degan ma’noda keladi. Bir maqsad uchun birlashgan kichik tuzilma.	Klaster	“Klaster” atamasi qonunchilik hujjatlarida, rasmiy ish yuritishda hamda jonli muloqotda qo‘llanmoqda. “Klaster” atamasi keng ommalashgan tushuncha, o‘zbek tiliga o‘zlashib, lug‘at boyligini oshirishga xizmat qiladi.
13.	Коворкинг	Ingliz tilidan o‘zlashgan so‘z bo‘lib, “hamkorlik” degani. Tadbirkorlar yoki turli ish beruvchilar uchun ishlaydigan odamlar tomonidan jihozlar, g‘oyalar va bilimlar almashishga mo‘ljallangan ofis yoki boshqa ish muhiti.	Ish markazi	“Kovorking” atamasi tegishli sohalar hamda qonunchilik hujjatlarida qo‘llanmoqda. “Ish markazi” atamasi o‘zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma’nosini ifodalaydi.
14.	Коловорот	Rus tilidan o‘zlashgan so‘z. Aksariyat hollarda yog‘ochda diametri katta teshiklarni parmalash yordamida ochish uchun ishlatiladigan qo‘l asbobi.	Qo‘lparma	“Kolovorot” atamasi texnika, avtomobilsozlik sohalarida qo‘llanmoqda. “Qo‘lparma” atamasi o‘zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma’nosini ifodalaydi.
15.	Коридор	Italian tilidan o‘zlashgan so‘z bo‘lib, bino ichidagi xonalarni bir-biriga bog‘lovchi yo‘lak ma’nosini beradi.	Yo‘lak	“Koridor” atamasi jonli muloqot, tegishli sohalar hamda qonunchilik hujjatlarida qo‘llanmoqda. “Yo‘lak” atamasi o‘zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma’nosini ifodalaydi.
16.	Котлован	Rus tilidan o‘zlashgan so‘z bo‘lib, “poydevor chuquri” degan ma’noni bildiradi.	Xandaq	“Kotlovan” atamasi tegishli sohalar hamda qonunchilik hujjatlarida qo‘llanmoqda. “Xandaq” atamasi o‘zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma’nosini ifodalaydi.
17.	Лебёдка	Rus tilidan o‘zlashgan so‘z. Baraban yoki “yulduzcha”ga o‘raladigan harakatlanuvchi arqon (yoki zanjir) vositasida yuklarni ko‘tarish va boshqa yerga ko‘chirishga xizmat qiluvchi moslama.	Chig‘ir	“Lebyodka” va “chig‘ir” atamaları tegishli sohalar hamda qonunchilik hujjatlarida barobar qo‘llanmoqda. “Chig‘ir” atamasi o‘zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma’nosini ifodalaydi.

18.	Лидер	Ingliz tilidan o'zlashgan so'z bo'lib, "birinchi", "birinchi yuruvchi", "yetakchi" degan ma'nolarni bildiradi.	Yo'l boshchi, yetakchi	" Lider " atamasi tegishli sohalar, jonli muloqotda hamda qonunchilik hujjatlarida qo'llanmoqda. "Yo'l boshchi" va "yetakchi" atamalari o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi.
19.	Линк	Ingliz tilidan o'zlashgan so'z bo'lib, "bog'lam", "aloqa", "ikki narsa yoki vaziyat o'rtasidagi munosabat, bog'lanish" ma'nolarida qo'llaniladi.	Havola	" Link " atamasi ilmiy tadqiqot ishlarida, o'quv jarayonida, umuman, jonli so'zlashuvda faol qo'llanmoqda. "Havola" atamasi o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi.
20.	Маркировка	Nemis tilidan o'zlashgan so'z bo'lib, "tamg'alash", "belgilash" degan ma'noni bildiradi.	Tamg'alash	" Markirovka " va "tamg'alash" atamalari tegishli sohalar hamda qonunchilik hujjatlarida barobar qo'llanmoqda. "Tamg'alash" atamasi o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi.
21.	Маршрут	Fransuz tilidan o'zlashgan so'z bo'lib, "yurish", "yo'l", "yo'nalishli yo'l" ma'nolarini bildiradi.	Yo'nalish	" Marshrut " atamasi tegishli sohalar, jonli muloqotda hamda qonunchilik hujjatlarida qo'llanmoqda. "Yo'nalish" atamasi o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi.
22.	Мастер класс	Ingliz tilidan o'zlashgan so'z bo'lib, "mahorat darsi", "mahorat ustaxonasi" degan ma'noni ifodalaydi.	Mahorat darsi	" Masterklas " atamasi tegishli sohalar, jonli muloqotda hamda qonunchilik hujjatlarida qo'llanmoqda. "Mahorat darsi" atamasi o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi.
23.	Мотивация	Lotincha "movere" so'zidan olingan bo'lib, "harakat", "harakat qilishga undash" ma'nosida kelgan.	Ruhlantirish, rag'bat	" Motivatsiya " atamasi tegishli sohalar, jonli muloqotda hamda qonunchilik hujjatlarida qo'llanmoqda. "Ruhlantirish" va "rag'bat" atamalari o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi.
24.	Навигатор	Lotincha "navigator" so'zidan o'zlashgan bo'lib, "kemani yo'lga boshlash/yo'llash" ma'nosini bildirgan.	Yo'llagich	" Navigator " atamasi tegishli sohalar, jonli muloqotda hamda qonunchilik hujjatlarida qo'llanmoqda. "Yo'llagich" atamasi o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi.
25.	Наждак	Rus tili orqali o'zlashgan so'z. Najdak minerali bilan qoplangan qog'oz, qurilish sohasida hamda metallarni silliqlashda foydalaniladi.	Qumqog'oz	" Najdak " atamasi jonli muloqotda, qonunchilik hujjatlarida qo'llanmoqda. "Qumqog'oz" atamasi o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi.
26.	Оправа	Rus tilidan o'zlashgan so'z bo'lib, biron narsani joylash mumkin bo'lgan asos, gardish, tegra ma'nolarida keladi.	Gardish	" Oprava " atamasi tegishli sohalar, jonli muloqotda hamda qonunchilik hujjatlarida qo'llanmoqda. "Gardish" atamasi o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi.
27.	Отвёртка	Rus tilidan o'zlashgan so'z bo'lib, "burash", "aylantirish" ma'nosida keladi, burama mixlarni qotirish va yechib olishda ishlatiladigan asbob nomi.	Buragich	" Otvoyorka " atamasi tegishli sohalar, jonli muloqotda hamda qonunchilik hujjatlarida qo'llanmoqda. "Buragich" atamasi o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi.
28.	Парол	Fransuz tilidan o'zlashgan so'z bo'lib, "maxfiy shartli so'z" degan ma'noda keladi.	O'ron	" Parol " atamasi tegishli sohalar, jonli muloqotda hamda qonunchilik hujjatlarida qo'llanmoqda. "O'ron" atamasi qadimgi yozma manbalarimizda aynan "parol" tushunchasining ma'nosida ishlatib kelingan. Atama o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi va lug'at boyligini oshirishga xizmat qiladi.
29.	Переплёт	Rus tilidan o'zlashgan so'z bo'lib, "kitobni muqovalash" degan ma'noni bildiradi.	Muqovalash	" Pereplyot " atamasi qonunchilik hujjatlarida qo'llanmoqda. Nashriyot, bosmaxona ishlarida, tashqi reklamalarda, umuman, so'zlashuvda faol so'z hisoblanadi. "Muqovalash" atamasi o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi.
30.	Полик	Rus tilidan o'zlashgan so'z bo'lib, "kiyim qiyqimi", "gilamcha", "to'shama", "avtomobil gilamchasi" ma'nolarini bildirgan.	To'shama	" Polik " atamasi narsa-buyum nomi sifatida faol qo'llanadigan so'zlardan biri hisoblanadi. "To'shama" atamasi o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi.

31.	Портфолио	Lotin va italyan tillaridan o'zlashgan so'z birikmasi bo'lib, "muhim hujjatlar papkasi", "yutuqlar jamlanmasi" degan ma'nolarni bildiradi.	Yig'majild	" Portfolio " atamasi tegishli sohalar hamda qonunchilik hujjatlarida qo'llanmoqda. " Yig'majild " atamasi o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi.
32.	Прогрессив	Lotincha "progressus" so'zidan o'zlashgan bo'lib, "ilg'or", "muvaffaqiyat", "ilgari yurish" ma'nolarida kelgan.	Ilg'or	" Progressiv " atamasi tegishli sohalar hamda qonunchilik hujjatlarida qo'llanmoqda. " Ilg'or " atamasi o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi.
33.	Растушевка	Rus tilidan o'zlashgan so'z bo'lib, "soya berish", "bir rangdan ikkinchisiga tush yordamida silliq o'tish" degan ma'nolarda keladi.	Qoshpardoz	" Rastushevka " atamasi xizmat ko'rsatish sohasida qo'llaniladi. " Qoshpardoz " atamasi o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi.
34.	Светофор	Rus va yunon tillaridagi so'zlar birikmasi bo'lib, "nur taratuvchi", avtomobillar harakatini tartibga soluvchi chiroq ma'nosini bildirgan.	Yo'Ichiroq	" Svetofor " atamasi tegishli sohalar, jonli muloqotda hamda qonunchilik hujjatlarida qo'llanmoqda. Harakatni tartibga soluvchi qurilma sifatida so'zlashuvda faol so'zlardan biri hisoblanadi. " Yo'Ichiroq " atamasi o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi.
35.	Силлабус	Lotincha "syllabus" so'zidan olingan bo'lib, "ishlar ro'yxati", "katalog", "ilova" degan ma'noda qo'llanilgan.	Ishchi dastur	" Syllabus " atamasi tegishli sohalar hamda qonunchilik hujjatlarida qo'llanmoqda. " Ishchi dastur " atamasi o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi.
36.	Смарт	Ingliz tilidan o'zlashgan so'z bo'lib, "aqlli", "ustomon", "epchil" ma'nolarida qo'llanilgan. Murakkab texnik vazifalarni tez va xatosiz bajaradigan qurilma.	Aqlli	" Smart " va " aqlli " atamaları tegishli sohalar hamda qonunchilik hujjatlarida barobar qo'llanmoqda. " Aqlli " atamasi o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi.
37.	Челленж	Ingliz tilidan o'zlashgan so'z bo'lib, "chaqiriq", "bellashuv", "chorlov" ma'nolarida keladi.	Chorlov	" Chellenj " atamasi tegishli sohalar, jonli muloqotda hamda qonunchilik hujjatlarida qo'llanmoqda. " Chorlov " atamasi o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi. Hozirda OAV, rasmiy saytlar, ijtimoiy tarmoqlarda ishlatilib kelinmoqda.
38.	Шуруп	Nemis tilidan o'zlashgan so'z. Metall, yog'och va plastik jismlarni bir-biriga ulash, bog'lash uchun qo'llaniladigan burama mix turi ma'nolarini bildiradi.	Buramamix	" Shurup " atamasi tegishli sohalar, jonli muloqotda hamda qonunchilik hujjatlarida qo'llanmoqda. " Buramamix " atamasi o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi.
39.	IT парк	Ingliz tilidan o'zlashgan so'z birikmasi bo'lib, axborot texnologiyalari parki ma'nosini bildiradi.	AT parki (Axborot texnologiyalari parki)	" IT parki " atamasi qonunchilik hujjatlarida faol qo'llanmoqda. Bundan tashqari, ko'plab e'lon, reklama, tashqi yozuvlarda ham shu shaklda yozilmoqda. Tushunchaning bu shaklda berilishi o'zbek tili qoidalariga mos emas. " AT parki " (Axborot texnologiyalari parki) atamasi o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi.
40.	IT технологиялари	Ingliz tilidan o'zlashgan so'z birikmasi bo'lib, axborot texnologiyalari ma'nosini bildiradi.	Axborot texnologiyalari (AT)	" IT texnologiyalari " atamasi qonunchilik hujjatlarida faol qo'llanmoqda. Bundan tashqari, ko'plab e'lonlar, reklamalar, tashqi yozuvlarda ham shu shaklda ishlatilmoqda. " Axborot texnologiyalari " (AT) atamasi o'zbekcha muqobil sifatida tushunchaning ma'nosini ifodalaydi.

www.uztest.uz

+998 78 150-63-53

info.@uztest.uz